

noemd, en belastte zich met de taak, de meegebrachte stukken aan hen door te geven. Persoonlijk kende hij van die vijf Cleveringa (le Poole had in Leiden gestudeerd)¹, maar hij wendde zich niet tot zijn vroegere hoogleraar, die trouwens niet meer bij Leiden woonde, maar via een tussenpersoon tot Bosch wiens naam als eerste in de stukken was vermeld. Bosch van zijn kant kende alleen Cleveringa niet. Hij wist waar hij Cramer, Drees en van Sonsbeeck kon bereiken, naar Cleveringa moest hij enige tijd zoeken; deze was nl. in januari '44 gearresteerd als strafgeïnzeld, was eind juli uit het concentratiekamp Vught ontslagen en was nadien in De Steeg (bij Arnhem dus) gaan wonen. Cleveringa verklaarde zich bereid, Vertrouwensman te worden, zij het dat hij er, zo vertelde hij ons in '60, 'helemaal geen denkbeeld van had wat precies van ons werd verwacht. Ordehandhaving, ja maar hoe?'² Ook Drees en van Sonsbeeck zeiden onmiddellijk 'ja' toen zij van de regeringsopdracht vernamen, maar Cramer begon met bezwaren te opperen: hij vond dat niet hij maar de door hem zeer hooggeschatte, ja vereerde van Randwijk Vertrouwensman moest worden. 'De koningin heeft je benoemd', kreeg hij van Bosch te horen, 'en daarmee basta.'³

Op 24 augustus kwamen de Vertrouwensmannen voor het eerst bijeen⁴, in Utrecht, 'met veel moeite', noteerde Bosch na afloop van de bijeenkomst.⁵ Niet ten onrechte! Tussen de aankomst van de Brauw en die eerste samenkomst waren meer dan twee weken verlopen, zulks terwijl het nieuwe college belast was met een veelomvattende taak waarbij men, gehoord de berichten over de Duitse nederlaag in Frankrijk, wellicht zeer spoedig in de openbaarheid zou moeten treden. Die taak gaven wij reeds in het vorige hoofdstuk weer: het college moest een bevrijdingsproclamatie opstellen; het moest maatregelen nemen ter handhaving van orde en rust; het mocht elke ambtenaar bevel geven tot het staken van de uitoefening van zijn functie; het mocht tenslotte de openvallende vacatures vervullen, maar dat laatste slechts 'bij strikte noodzakelijkheid' (bijvoorbeeld, maar dat stond niet in de stukken die

¹ Hij kende ook Cramer maar deze slechts onder de naam 'Vos', een andere schuilnaam dan in de stukken inzake Vertrouwensmannen voorkwam; als zoveel illegale werkers gebruikte Cramer voor elk illegaal verband waarin hij werkzaam was, een andere schuilnaam. ² R. P. Cleveringa, 18 aug. 1960. ³ J. Cramer, 16 april 1958. ⁴ De datum staat op pag. 4 van het in '46 verschenen *Verslag van de werkzaamheden van Vertrouwensmannen der regering, aangewezen bij besluit van Harer Majesteits regering van 2 augustus 1944* en als gevolg daarvan ook in het vijfde verslag van de Enquêtecommissie, t.w. in deel a op pag. 724, verkeerd vermeld, nl. als 23 augustus.

⁵ L. H. N. Bosch van Rosenthal: 'Verslag' (Vm, IX, 126).